

WaterPeilingen

Nummer 51; Herzien versie

VWG Nieuwsbrief 15 september 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Hierbij ontvangt u een herziene uitgave van WP 51, in de eerste editie stonden enkele onduidelijkheden en onvolkomenheden. O.a. over de aanmelding voor het lustrumsymposium SSF/ VWG op 20 november.

Ook kwamen er nog enkele aanvullende berichten: bijeenkomsten op 27 september en 10 oktober.

Vincent Erdin
Secretaris VWG
19 september 2025

Bestuur:

Bestuur: Het bestuur vergadert op 19 september a.s.

Bestemming excursie:

Op **7 november (let op gewijzigde datum)** is de NajaarsExcursie die in Staphorst zal worden gehouden.

2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG, er is een lustrumbijeenkomst in voorbereiding. Datum en locatie zijn inmiddels bekend: **20 november**, Fort Vechten in Bunnik, Achterdijk 12. In 2016 is hier eveneens een lustrumbijeenkomst gehouden, deze bijeenkomst kent geen eigen financiële bijdrage. **Aanmelden is verplicht:** via de site van de Unie van Waterschappen, zie verder bij data.

In 2026 zal er in de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal begin juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden, de datum exacte datum is afhankelijk van de beschikbaarheid van de sluizen. Sommige sluizen op de route van 6 juni 2024 zullen wegens onderhoud gestremd zijn andere sluizen zijn wel beschikbaar. Het kan zijn dat er een andere route wordt gevaren of dat er naar een datum in augustus wordt gezocht. De sluis van Ternaaien is wel beschikbaar.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Algemeen:

1825

Een collega van ondergetekende is momenteel bezig om de raadsnotulen van de voormalige gemeente Blankenham-Kuinre gereed te maken voor digitale toegankelijkheid. Zij is aangekomen bij het jaar 1822. De gemeente stelt de Gouverneur van Overijssel op de hoogte van de slechte toestand van het Diep en de geringe diepte van het water. In 1822 is er een stevige storm die schade veroorzaakt. De raad schenkt ogenschijnlijk weinig aandacht aan deze gebeurtenis, niet veel meer dan de woorden dat er schade is. Maar hoe groot en hoe ernstig dit moet zijn geweest en dat de dijken doorgebroken zijn, dat is allemaal geen thema voor de gemeenteraad.

Kortom 1822 en het waarschuwend signaal dat daarvan uit zou moeten gaan was geen aanleiding om actie te ondernemen om orde op zaken te stellen. 1822 zal zeker niet de eerste en dus ook niet de laatste storm zijn geweest.

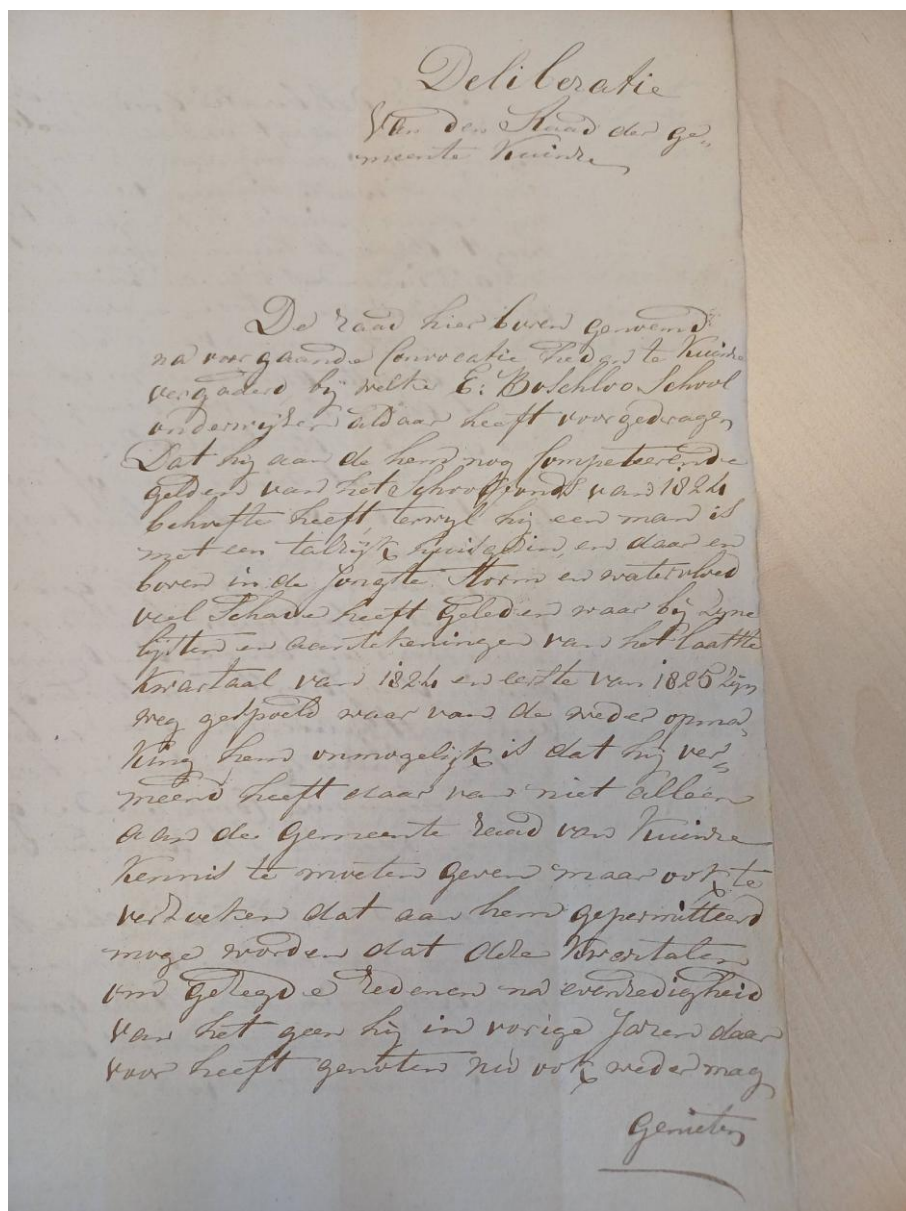
Mocht het 'rampjaar 1825' in beeld komen en relevante informatie bevatten dan komt dat in een volgende WP aan de orde.

Inmiddels aangekomen bij '1825'

De bovenmeester van de school in Blankenham vraagt om een vergoeding van zijn werkzaamheden maar laat weten dat hij zijn urenstaat niet meer heeft, verzwolgen door het wassende water in februari 1825. De bovenmeester ijst er op dat zijn tractement niet opgebracht kan worden door de bevolking of de ouders van de schoolgaande kinderen, die zijn zelf alles aan huisraad etc. kwijtgeraakt door de storm

Om achterstallige betalingen te voorkomen wil hij ook een voorschot voor 1825 en 1826 ontvangen.

Andere zaken dan deze worden niet in de gemeenteraad aan de orde gesteld.

(beide afbeeldingen komen uit het raadsverslag van de gemeente Blankenham-Kuinre maart 1825, afb. MS).

Stichting Schilthuis Fonds (SSF; Den Haag)

Sinds kort heeft SSF een mooie en interessante website. Bij de rubriek Publicaties en Adviezen staan recent verschenen adviezen en onderzoeken die begeleid worden door een van de drie hoogleraren van het SSF.

Op de site worden ook activiteiten genoemd, bijv. een lunchlezing op 17 september door de nieuw benoemde hoogleraar prof. mr. dr. ir. Jasper van Kempen van 12.00 u – 12.45 u, aanmelden kan via het registratieformulier op de website/ activiteiten.

Doelstelling en missie alsmede een verwijzing naar externe partners maken het geheel compleet.

Een reizende Hoogwaterwinkel.

Op het moment van schrijven is de Hoogwaterwinkel tijdelijk in Rotterdam (Josephstraat 164). Aan de hand van kunst wil initiatiefnemer Everdien Breken, ingenieur-kunstenaar, Nederlanders bewust maken wat het gevolg is van de gaande zijnde klimaatverandering. Hoe komt Nederland er uit te zien als er overal en zeker langs de 0 m. N.A.P. lijn 2 meter water staat.

Zit iedereen dan thuis op de zolder of op een etage van een appartementengebouw en wacht lijdzaam af totdat er hulp komt.

Op meerdere momenten worden we met de neus op de feiten gedrukt: een hack van computersystemen legt een bedrijf, een ziekenhuis of een ministerie plat. Maar zou iets dergelijks plaatsvinden bij een van de grote waterstaatswerken: de dammen, sluizen, bruggen, gemalen dan ontstaan er enorme problemen in mobiliteit en veiligheid.

Breken wil als kunstenaar met haar afbeeldingen laten zien dat het geen science fiction is maar dat de realiteit er misschien wel eerder is dan menigeeen wil denken laat staan er over nadenken.

1995 de Betuwe, 2021 Limburg vonden plaats zonder overleg vooraf. Wassen water was op dat moment een groot gevaar.

Vanaf 1995 is het Hoogwater Beschermingsprogramma in uitvoering alle waterschappen en hoogheemraadschappen zijn verplicht om maatregelen te nemen en overlast te voorkomen. Maar in een overvol land waar de tijd dringt is dat een forse uitdaging.

Waar ligt de verantwoordelijkheid voor de inwoner en waar kan de overheid bijspringen om de veiligheid zoveel als mogelijk te waarborgen.

De Hoogwaterwinkel gaat na Rotterdam naar Amersfoort, Zwolle en eindigt in Groningen.

In deze nazomer past een oer Hollands plaatje: de poldermolen bij Etersheim. Etersheim is een buurtschap tussen de IJsselmeerdijk en het dorp Oosthuizen in.

Etersheim is bekend door het schooltje van Dik Trom, 'een bijzonder kind en dat is het' zoals zijn vader menigmaal verzuchtte.

De molen van de Polder Etersheimer Braak is een binnenkruier. Dit type molen komt alleen in Noord-Holland voor, bij een binnenkruier zit binnenin de molen een kruirad om de wieken op de wind te kunnen zetten. Bij alle andere molens zit het kruirad aan de buitenkant. De lijn die uit de kap komt zit aan de vang, de rem van de molen. De zeilen zijn opgelegd, met het lichten van de vang vangen de wieken wind en komt het geheel in werking: wieken en vijzel om het water op te voeren.

Langs de huidige IJsselmeerdijk zijn meerdere doorbraakkolken te zien in het landschap, vergelijkbaar met de kolken tussen Kuinre en Blokzijl. Ter oriëntatie: rechts van de molen is nog net de torenspits van de kerk van Oosthuizen te zien die boven de bomen uitsteekt.

(Etersheimer Braakmolen, afb. ve).

Unie van Waterschappen (Den Haag).

Op 10 september was een delegatie van de afdeling juridische advisering van de Raad van State op bezoek bij de Unie van Waterschappen. Het onderwerp was: de uitvoerbaarheid van milieuregels door de hoogheemraad- en waterschappen. Hoe sluiten de regels aan bij de praktijk en de uitvoering van verschillende werken zoals een RWZI of een dijkversterking. De ochtend werd besteed aan het toelichten van de regels en de middag werd besteed aan twee bezoeken: de RWZI in de Harnaschpolder en de dijkversterking aan de Katwijkerlaan bij Pijnacker-Nootdorp.

Waterschap Noorderzijlvest (Groningen).

Vanwege het succes van het eerste kunstmatige rif en getijdenpoelen dat in 2021 langs de Lauwersmeerdijk is geplaatst wordt er aan een uitbreiding van het rif gewerkt. Vissen, Krabben, garnalen en schelpdieren zijn inmiddels rond het eerste rif waargenomen. Er komen nu 290 rifelementen en 132 getijdenpoelen bij. Hiermee ontstaat het grootste kunstmatige rif langs de Nederlandse kust. Het Van Hall Larenstein in Leeuwarden en de RUG in Groningen hebben in de eerste jaren onderzoek gedaan naar het onderwaterleven nadat het eerste rif was aangelegd. Hier gaat de noodzakelijke dijkversterking hand in hand met een ecologische verbetering voor het onderwater leven. Dijken waren voorheen een strikte scheiding, die scheiding wordt op deze manier gedeeltelijk verzacht door het onderwaterleven te stimuleren.

Wetterskip Fryslan (Leeuwarden)

Met het hijsen van de blauwe vlag aan de molen (gebouwd in 1863) Hempensermeerpolder werd het startsein op 15 september gegeven om de polder van 82 hectare in te richten als

bergingsgebied voor overtollig water. De polder ligt tussen Leeuwarden en Wergae (een dorp net ten zuiden van Leeuwarden aan de zuidkant van de N31 Leeuwarden-Drachten).

De Hempensermeerpolder is de elfde waterberging van het wetterskip. Als het werk is afgerond kan er 1,6 miljoen m³ water opgevangen worden.

Als er in de nabije toekomst gebruik van de berging zal worden gemaakt zal de blauwe vlag gehesen worden. Dit herinnert er steeds aan dat er hoog water op komst is. Het gebruik van de blauwe vlag is in Noord-Holland ontstaan.

De afspraak is dat de berging tussen 15 oktober en 1 maart maximaal drie weken aaneengesloten vol mag staan en dat het water dan weer afgevoerd moet zijn. De aanlegkosten bedragen 2,7 miljoen euro. Wetterskip, provincie en Europa dragen ieder een deel van de kosten.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Gemeenten in het werkgebied van het waterschap konden een aanvraag doen voor een bijdrage uit de Regeling Klimaatsubsidie 2025. Behalve waterschappen zullen ook gemeenten maatregelen moeten nemen om de gevolgen van veranderingen in het klimaat zoveel als mogelijk op te vangen. Het waterschap heeft 500.000 euro beschikbaar gesteld voor vijf projecten. Projecten in Borne, Enschede, Hellendoorn, Tubbergen en Wierden ontvangen ieder een bedrag voor het realiseren van aanpassingen in de openbare ruimte. Na de aanpassingen moeten wijken en straten minder kwetsbaar zijn voor wateroverlast. Er waren dertien voorstellen ingediend.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

In een onlangs gepresenteerde audiotour legt het hoogheemraadschap de werking van het watersysteem in de Lopikerwaard uit. De wandeling van 8 kilometer gaat door het Hollandse veenlandschap en staat stil bij een aantal wetenswaardigheden in het gebied. Het startpunt is op de Slangeweg 1 in Polsbroek en via Vlist komt de wandelaar weer terug bij het begin. Via de website van IZI.Travel kan de QR code opgehaald worden en kan het wandelen beginnen.

Op dit moment staat de QR code ook op de website van het hoogheemraadschap onder de rubriek: nieuws.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard).

Lars Boon (1996) is de nieuwe historicus van het hoogheemraadschap hij gaat Diederik Aten opvolgen die in 2026 met pensioen zal gaan. Lars studeerde geschiedenis in Amsterdam (UvA) en maakt podcasts over de ,water,geschiedenis van het Noorderkwartier. Hij ziet het als uitdaging om de historie van het erfgoed van HHNK breder voor het voetlicht te brengen.

Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)

Rainlevelr scoort op de shortlist van innovatieve projecten. In het glastuingebied werken 117 tuindersbedrijven met samen 560 hectare glasoppervlak mee aan dit project. Uitgangspunt is samenwerken en vertrouwen. Vrijwel iedere tuinder heeft tegenwoordig een waterbassin om in tijden van droogte aan te kunnen spreken. Rainlevelr voorziet in een waarschuwingssignaal als er sprake is van forse neerslag. De bedoeling is dat voor die tijd de waterbassins geheel of gedeeltelijk gelegd worden en dat dat water bijtijds afgevoerd kan worden uit de watergangen. De waterbassins kunnen met het nieuwe hemelwater gevuld worden. In de watergangen is ruimte voor het teveel aan neerslag zonder dat er op grotere schaal wateroverlast zal gaan ontstaan. Het bijzondere van Rainlevelr is dat de hele infrastructuur er al is en er nauwelijks kosten aan zijn verbonden om het in werking te stellen niet anders dan een signaal door te geven aan de aangesloten tuinderijen. Door meer bedrijven bij dit project te betrekken zal

Rainlevelr efficiënter kunnen werken en gaat het om een groter glasoppervlak waarmee in een groter gebied wateroverlast door neerslag kan worden voorkomen. Vrijdag is er een presentatie van het project voor de jury van de Overheids Award 2025.

Hoogheemraadschap Schieland & De Krimpenerwaard (Rotterdam)

Op donderdag 18 september zal bioloog Luc Hoogenstein een lezing houden over zijn 1000 soorten tuin. Hoogenstein benutte de tijd tijdens de C-19 om waarnemingen te gaan doen in zijn eigen tuin in Utrecht.

Zijn verbazing was groot over wat hij in een jaar tijd zag. In gebouw Amicitia, Raadhuisplein in Lekkerkerk deelt hij zijn ervaringen.

Aanmelden is verplicht: kw@prachtlint.nl (toegang op basis van vrijwillige bijdrage).

Waterschap Hollandse Delta (Ridderkerk)

Op zaterdag 27 september zal er een dijkwandeling over de Voorstraat in Dordrecht plaats vinden. De Voorstraat is een belangrijke winkelstraat maar tegelijkertijd is het een dijk. De dijk is van groot belang om de binnenstad te beschermen tegen hoogwater. De Voorstraat, Prinsenstraat en Riedijk vormen de bescherming van het Eiland van Dordrecht, hoe? Dat wordt uitgelegd tijdens deze wandeling.

De wandeling begint bij Het Hof , om 14.30 u of om 16.15 uur. Ongeacht het weer gaat de wandeling door. Aanmelden vooraf is gewenst, dat kan via de website van het waterschap, rubriek nieuws en dan bij het bericht van 9 september: Dijkwandeling Dordrecht.

Waterschap Brabantse Delta (Breda)

Tussen het Hollands Diep, Dintel, Mark en Vliet komt een nieuwe Ecologische Verbindingszone (EZV). De gemeente, waterschap en Industriegebied Moerdijk werken samen in dit project om de groenzone te realiseren en voor iedereen (inwoners, flora en fauna) aantrekkelijker te maken. De verwachting is dat de uitvoering in 2026 plaats zal vinden.

Waterschap Limburg (Roermond)

Op akkers waar mais staat is de ondergroei met rietzwenkgras of een ander vanggewas een goede aanvulling om het wegspoelen van de kwetsbare bodem te voorkomen. De grassoorten houden het water langer vast. Met name voor het Heuvelland in Zuid Limburg kan dit een aanzienlijke verbetering betekenen om wateroverlast tegen te gaan of te voorkomen. Zodra de mais is geoogst blijven de grassoorten staan, ook in het naseizoen blijft de wateropvang mogelijk. Wageningen University heeft op een proefboerderij meerdere succesvolle resultaten geboekt.

Op de *website Canon van Nederland* staat sinds kort een bijdrage over het Bossche water. Dit deel is tot stand gekomen met medewerking van de Kring van Vrienden 's Hertogenbosch werkgroep Water en Landschap.

Op de website Canon van Nederland navigeren naar regiocanons en naar Noord-Brabant en zoeken op 'Canon van het Bossche water'.

Francien van den Heuvel is voorzitter van de werkgroep Water en Landschap.

Verkrijgbaarheid TWG:

Omdat TWG vrijwel geheel digitaal ontsloten is zal het steeds makkelijker worden om oudere jaargangen via de website waterstaatsgeschiedenis te raadplegen.

Een papieren exemplaar blijft beschikbaar vijf jaar na het verschijnen daarvan. Momenteel is van TWG de jaargang 2019 tot en met 2025-1 nog verkrijgbaar, met uitzondering van 2020-1. Mocht u nog een exemplaar zoeken dan kunt u contact opnemen met de secretaris.

NB. Onderstaande informatie over recent verschenen boeken wordt aangeleverd door de auteur of uitgever. De boeken worden niet uitgegeven door de VWG en zijn niet te bestellen via de VWG maar rechtstreeks bij de uitgever of de plaatselijke boekhandel.
Recent verschenen:

‘De kaarten in dit boek zijn zoveel meer dan wegwijzers. Ze laten de ontstaansgeschiedenis van Nederland zien.’ – Lotte Jensen

Graag informeer ik jullie, over ons prachtige boek **Nederland Waterland**, dat 8 oktober dit najaar verschijnt bij uitgeverij Lannoo. Om dit te vieren, lanceren wij het boek met een interessante introductieprijs van € 79,- voor € 59,-. Deze aantrekkelijke prijs is tot 31/12/25 geldig. In de bijlage krijgen jullie alvast een beter idee wat voor soort boek jullie kunnen verwachten. **Nederland Waterland** gaat over rivieren, (wereld)zeeën, handel, overstromingen, inpolderingen, dijken, eilanden, polders, oorlog, toerisme, drinkwater, waterschappen...Begeleid door prachtige illustraties en boeiende teksten, geeft dit boek een originele blik op de evolutie van ons ‘Nederland’. **Hardcover - 340x280cm - 416 pagina's - full colour - inclusief leeslint.**

De auteurs kunnen met veel enthousiasme over dit boek en de verschillende kaarten vertellen. Een boeiende lezing organiseren, behoort dus ook tot de mogelijkheden.

Marieke van Delft was conservator Oude Drukken van de Koninklijke Bibliotheek, Nationale Bibliotheek van Nederland in Den Haag.

Reinder Storm is conservator Cartografie, Geografie en Reizen bij de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam.

Meer over het boek

Water stroomt door Nederland als bloed door een lichaam. Rivieren, kanalen en de zee brengen het land en zijn bevolking al eeuwenlang voorspoed en rampen. Die onstuimige geschiedenis valt het beste te traceren via oude kaarten. Van de sedimentafzetting die ons land tot Nederland boetseerde via de Hollandse Waterlinie tot het zwarte turfgoed en de dreigende zeespiegel. Deze kaarten schrijven niet alleen een nieuwe geschiedenis, ze zijn ook een spiegel voor het heden.

Het water is een vijand die overstromingen, landverlies en oorlog aanricht, maar ook een vriend die welvaart brengt via transport, handel en ontspanning. Cartografen brengen die haat-liefdeverhouding van de Nederlanders tot het water al eeuwen in kaart. Na hun bestseller *De geschiedenis van Nederland in 100 oude kaarten* doken Marieke van Delft en Reinder Storm opnieuw in de archieven, op zoek naar de mooiste en meest inzichtelijke kaarten die de weg van het water beschrijven door het Nederlandse landschap en door de tijd. Natuurlijk gaat het in dit zorgvuldig samengestelde boek over het IJsselmeer, de Waddenzee en de grote rivieren en kanalen. Maar we lezen ook over schijnbaar onbeduidende slootjes, molens en nieuwe of verdwenen eilanden. Het verhaal van de wereldhavens staat naast dat van de pleziervaart. We reizen naar steden en akkerlanden, van Friesland tot Limburg, van het holoceen tot 100 jaar in de toekomst.

Landschappen van Nederland, Theo Spek in samenwerking met RCE en Kenniscentrum Nederland; Matrijs Utrecht e 89,95 696 blz. Het boek is royaal voorzien van kaarten mooie afbeeldingen. Op de website van Matrijs staat een inkijkexemplaar.

In het boek worden vijf verschillende landschappen onderscheiden: Heuvellandschap, Zandlandschap, Rivierenlandschap, Kustlandschap, Veenlandschap en het Moderne landschap. De afzonderlijk hoofdstukken worden onderverdeeld in kleinere maar samenhangende delen zodat het boek uit 26 bijdragen bestaat en de lezer door al deze landschappen heen wordt geloodst.

Diederik Aten schreef in het hoofdstuk Veenlandschap over de droogmakerijen in Noord- en west Nederland.

Landschap in de maak, water mens en landschap in verleden, heden en toekomst. Mieke van Dijk en Mirjam van de Velde; uitgegeven door Landwerk in Wageningen. 828 blz. (twee delen) isbn 978 90 77 824 221.

Klepduikers, spuisluizen, trekvaarten, eendenkooien en vlotbruggen komen aan de orde naast andere interessante onderwerpen.

Historische Waterschapsatlas, acht eeuwen omgaan met water, Paul Brood en Petra van Dam. W-Books, verschijnt op 13 oktober e 39,95, 224 blz.

ISBN 9789464551730
Bindwijze paperback
Omvang ca. 234 blz.
Verschijnt september 2025
Prijs ca. € 29,-

Schipbruggen 1600-1952

Tussen veerponten en
vaste bruggen

WILKE SCHRAM

Ga mee op een tocht langs historische schipbruggen in Nederland, van Westervoort tot Vlissingen, van de zeventiende tot de twintigste eeuw, van kakefeiten tot het raadsel van de Driehoek. Lees alles over deze bijzondere oeververbindingen, die van grote betekenis waren voor de Hanzesteden en het dagelijks leven. Het boek bevat gedetailleerde beschrijvingen van individuele schipbruggen en biedt inzicht in de techniek, de verhalen en de vergeten rol in de Nederlandse waterbouwkunde.

Uitnodiging voor een bijeenkomst VU in Amsterdam:

Dear all,

We would like to invite you to join our upcoming symposium:

"Water Pasts & Futures: (In)securing water in times of drought"

 When: Tuesday, 30 September 2025, from 13:00 to 18:00

 Where: De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam | Main building (Hoofdgebouw) | Aurora Hall

 RSVP by September 22th: [REGISTER HERE](#)

Organised by the VU projects Coping with Drought and PerfectSTORM, in collaboration with the Amsterdam Sustainability Institute (ASI) and the Drought in the Anthropocene network (DitA).

 More info: [VU Event Page](#) | www.perfect-storm.org | copingwithdrought.com

What to Expect

This half-day symposium explores both historical and future droughts, the risks of cascading drought-to-flood events, and the social, political, and technological responses shaping (drinking) water security today. It includes themes such as: Environmental justice and water access inequalities, Drought coping measures—individual to institutional, and Different waters for different purposes.

We'll open with introductions from research project leaders Petra van Dam and Anne van Loon, and host a range of voices bridging academic disciplines and practical perspectives. See the attached flyer for the full program and presentation titles.

(nb: de folder is op de bovenstaande genoemde website te zien).

The [Art Science Gallery](#) at the VU currently hosts an exhibition on the theme of Water Views. Visiting of the exhibition is not part of our official schedule, but you are welcome to explore it before or after the symposium.

 RSVP by September 22th: [register here](#)

 Questions? Feel free to get in touch — you can send an email to h.m.metselaar@student.vu.nl

We hope to see you there!

Warm regards,

The PerfectSTORM & Coping with Drought teams

Anne van Loon, Petra van Dam, Heidi Mendoza, Milja van Tielhof, Ruben Weesie, Dániel Moerman, Alessia Matanó, Bob Pierik, Johanna Koehler, Danai Kontou

Data

In samenwerking met het Stadsarchief Kampen is er een fietsroute beschikbaar die langs de sporen van de watersnood van 1825 voert.

Exposities 1825:

Elburg: 1 juli tot 21 september

Ermelo; Museum Het Pakhuis: 8 december 2025 tot 8 februari 2026.

Hasselt; Museum Oude Stadhuis Markt 1, 1 april tot 1 november 2025; openingstijden maandag tot en met vrijdag van 10 u – 16 u; op zaterdag van 12 u tot 16 u.

Oldebroek: Boerderijmuseum 'De Bovenstreek' tot 1 november

Staphorst: Museum, Gemeenteweg 67 tot 1 november

Vollenhove; Stadsmuseum, Bisschopstraat

Zaterdag 27 september: 500 jaar waterbeheer Amstelland, Eeuwenoud springlevend. lezing bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Aanvang 13.45 uur – 17.00 uur, er wordt gewandeld, Beginpunt Koningin Julianalaan, en van daar naar de Amstelkerk.
Aanmelden via de website van het waterschap

Nieuw onderzoek uit Amsterdam: stedelijke ruimte, water en erfgoed

Op 10 oktober 2025 organiseert de werkgroep Stedengeschiedenis een bijeenkomst bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Smallepad 5, 3811 MG Amersfoort) onder de titel *Nieuw onderzoek naar Amsterdam: stedelijke ruimte, water en erfgoed*. De studiedag is gratis voor eenieder toegankelijk, maar aanmelden via werkgroep@stedengeschiedenis.nl is noodzakelijk. Informatie kan worden ingewonnen op www.stedengeschiedenis.nl of via werkgroep@stedengeschiedenis.nl

Programma

Voorzitter: dr. Roos van Oosten

13:00-13:30 dr. Clé Lesger (oud-docent Universiteit van Amsterdam): Machtsverhoudingen in de vroegmoderne Hollandse stad

13:30-14:00 discussie

14:00-14:30 dr. Bob Pierik (onderzoeker Vrije Universiteit): Een brakke stad: hydro-historie van Amsterdam

14:30-15:00 discussie

15:00-15:30 koffie en thee

15:30-16:00 dr. Laura van Hasselt (docent-onderzoeker Universiteit van Amsterdam): Het monument voor Kamp Atatürk

16:00-16:30 discussie

16:30-einde Nazit

Clé Lesger, Machtsverhoudingen in de vroegmoderne Hollandse stad

Een opvallend kenmerk van vroegmoderne steden is dat de machtsverhoudingen tussen sociale klassen daar vele honderden jaren vrijwel onveranderd bleven. Pas met de opkomst van sociale bewegingen in de loop van de negentiende eeuw zouden die verhoudingen fundamenteel ter discussie worden gesteld en werden ook de eerste aarzelende stappen gezet naar een meer inclusieve samenleving.

In mijn onderzoek naar de vroegmoderne Hollandse steden betoog ik dat toe-eigening van de stedelijke ruimte heeft bijgedragen aan de continuïteit van die vroegmoderne machtsverhoudingen. Concreet vraag ik aandacht voor het effect van de heel duurzame residentiële toe-eigening van de stedelijke ruimte, voor de vluchtige toe-eigening tijdens publieke executies en uitbarstingen van collectief geweld én voor het effect van discursieve toe-eigening van de stedelijke ruimte in vroegmoderne teksten en op kaarten en afbeeldingen. In combinatie wekten ze bij alle sociale klassen de indruk dat de bestaande machtsverhoudingen vanzelfsprekend waren en niet vatbaar voor discussie, een indruk die ook deel ging uitmaken van wat Bourdieu de habitus van sociale klassen heeft genoemd.
werkgroep@stedengeschiedenis.nl – www.stedengeschiedenis.nl

Bob Pierik, Een brakke stad: hydro-historie van Amsterdam

De geschiedenis van Amsterdam is ook zeker een geschiedenis van water. Van oorsprong ligt Amsterdam niet alleen aan de zee, maar eigenlijk ook in zee. Bob Pierik bespreekt in deze presentatie een aantal factoren waarop water de stedelijke ruimte van vroegmodern Amsterdam vormde. In het havengebied waren delen van het IJ binnen de stad gevoegd. Maar hoe functioneerde dat, en hoe zagen alledaagse praktijken eruit?

Het brakke water was naast een deel van de stedelijke ruimte, ook een bron van uitdagingen. Door de brakheid van grondwater en oppervlaktewater moesten voor drinkwater andere voorzieningen worden getroffen. Het resultaat was een uitgebreid en complex systeem om de inwoners van Amsterdam van drinkwater te voorzien. Dit systeem liep uiteen van duizenden regenwaterbakken tot waterschuiten die het water bij Weesp ophaalden. De verdeling van drinkwater werd lang niet evenredig verdeeld tussen verschillende huishoudens, en deze ongelijkheid van water kan in kaart worden gebracht.

Laura van Hasselt, Het monument voor Kamp Atatürk

De *Volkskrant* beschreef het monument in Amsterdam Noord eens als een wat groot uitgevallen 'grafsteen in een troosteloze omgeving'. Het sobere gedenkteken aan de Klaprozenweg is inderdaad weinig sfeervol of monumentaal. De meeste Amsterdammers hebben er nog nooit van gehoord. Toch stond van 1966 tot 1978 op deze plek een levendig woonoord voor Turkse gastarbeiders: Kamp Atatürk.

De toenmalige bewoners werkten in de fabrieken van Ford of bij de NDSM-scheepswerven. Ze sliepen met zijn vieren op een kamer in een van de 34 houten barakken. Toen het woonoord in 1978 werd afgebroken kreeg de Amsterdams-Turkse gemeenschap dit monument als aandenken van de gemeente.

Het is daarmee het oudste gastarbeidermonument van Nederland. Maar wat begon als een eerbetoon aan arbeidsmigranten werd in de loop der jaren steeds meer een eerbetoon aan Kemal Atatürk, de stichter van de Turkse Republiek. Wie of wat herdenken we eigenlijk op deze plaats van herinnering? En wat zegt dit over het monument voor alle gastarbeiders, dat de stad Amsterdam wil gaan bouwen?

Namens de Werkgroep Stedengeschiedenis, prof.dr. Jaap Evert Abrahamse, dr. Roos van Oosten, dr. Reinout Rutte 28 oktober: lezing 1825 door Lotte Jensen op uitnodiging van de Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop in Elburg.

7 november: NajaarsExcursie naar Staphorst

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

26 september 2025: 16 e Nationale Sluizendag in Drunen, in samenwerking met de gemeente Heusden en waterschap Aa en Maas. Op de website van HSSN (sluizenenstuwen.nl) kunt u zich aanmelden. De kosten zijn € 35,- en de aanvang is om 9.30 uur op het adres: Anton Pieckplein 71 in Drunen; De Voorste Venne. (op 11 september waren er nog 20 plaatsen beschikbaar).

Medewerking door de gemeente Heusden en het Waterschap Aa en Maas. Onderwerp: de sluizen in Noord-Brabant.

20 november: Symposium SSF/ VWG; Fort bij Vechten, Achterdijk 12. Aanvang 13.30 u. Met het OV: vanaf station Bunnik 2 km wandelen via de Parallelweg of met bus 41 enkele haltes en dan nog 7 minuten lopen.

Aanmelden: verplicht via de website van het **Schilthuisfonds**.

Het thema is: **Waterkwaliteit** en zal deze middag worden toegelicht door:

- 1: Petra van Dam (VU Amsterdam)
- 2: Jasper van Kempen (U Utrecht)
- 3: Suzanne Hulscher (Wetenschappelijke Raad voor de Regering) en
- 4: Hetty Klaver (dijkgraaf waterschap Zuiderzeeland).

De WRR presenteerde onlangs het rapport: Mens en Klimaatbeleid

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926. (zie bij Algemeen aan het begin van deze WP).

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard, er is inmiddels een website ontworpen die alle informatie beschikbaar zal stellen over dit bijzondere jubileum: [www. Alblasserwaard750jaar.nl](http://www.Alblasserwaard750jaar.nl)

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2028: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier bestaat 25 jaar

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2030: 5 november Sint Felixvloed van 1530. Getroffen gebieden lagen in Holland, Brabant, Zeeland en Vlaanderen.

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ontvangst.

Vincent Erdin,
secretaris VWG

15 september 2025